

Riadenie kreditného rizika vo VÚB

Všeobecná úverová banka (VÚB) je v súčasnosti s počtom klientov 1,2 milióna druhou najväčšou bankou na Slovensku a jedinou univerzálnou bankou s licenciou na poskytovanie plného rozsahu bankových služieb obyvateľstvu, firemným a inštitucionálnym klientom. VÚB vznikla v roku 1990 vyčlenením od Štátnej banky československej a v roku 1992 sa pretransformovala na akciovú spoločnosť. Talianska banková skupina Intesa Sanpaolo je väčšinovým akcionárom VÚB banky s podielom 97,02% na základnom imaní spoločnosti.

Riadenie kreditného rizika vo VÚB

Kreditné riziko predstavuje hrozbu, že protistrana finančného nástroja nedodrží záväzky dohodnuté v zmluve a tak banke vznikne riziko finančnej straty. Toto riziko vzniká predovšetkým z úverov klientom, pohľadávok voči bankám a z finančných investícií. Na účely výkazníctva riadenia rizika banka konsoliduje všetky prvky úverovej angažovanosti (riziko zlyhania jednotlivých dlžníkov, riziko sektora a riziko krajiny).

Credit Risk Charter vymedzuje princípy na meranie, riadenie a kontrolu úverového rizika, definuje právny rámec, hlavné úlohy, predpisy a metodológie, ktoré podporujú proces riadenia kreditného rizika v banke. Ďalej Credit Risk Charter definuje všeobecné a špecifické (retailové, korporátne) požiadavky úverového rizika na používané postupy a metódy. Zahŕňa samostatné časti zásad, ktorými sa riadia kľúčové aspekty procesu riadenia úverového rizika v banke:

- schvaľovacie kompetencie,
- politiku riadenia zabezpečenia,
- politiku opravných položiek,
- limity koncentrácie rizika,
- definíciu zlyhania,
- segmentáciu klientov pre potreby riadenia rizík,

- úverovú politiku pre korporátnych klientov a pre retailových klientov,
- riadenie ozdravných opatrení a vymáhanie pohľadávok.

VÚB na meranie rizika využíva ratingové modely, ktoré sa líšia v závislosti od segmentu do ktorého dlžník patrí (Firemná klientela, Financovanie nehnuteľností, Projektové financovanie, Malé a stredné podniky, Podnikatelia a malé firmy, Retail). Uvedené modely umožňujú zhrnúť úverovú kvalitu dlžníka prostredníctvom ratingu, ktorý odráža pravdepodobnosť zlyhania v časovom horizonte jedného roka:

Model pre firemnú klientelu je odhadovaný prostredníctvom prístupu „tieňového ratingu“ pretože počet zlyhaných klientov v tomto segmente nie je postačujúci na vývoj default modelu. Tento model sa skladá z kvantitatívneho modulu, v ktorom sa nachádzajú údaje zo súvahy a kvalitatívneho modulu (dotazník), ktorý pokrýva dve analytické oblasti (trhovú a odvetvovú oblasť) a konkrétnu charakteristiku dlžníka. Výsledkom modulov je bodové hodnotenie. Individuálne hodnotenia sa neskôr združujú pomocou logistickej regresie.

Úverový model pre malé a stredné podniky (SME) bol vytvorený použitím interných dát VÚB prostredníctvom logistickej regresie a skladá sa z týchto modulov:

- aplikačný rating sa skladá z ratingu pozostávajúceho zo „soft“ informácií. Zahŕňa základnú charakteristiku hospodárskeho subjektu a finančného ratingu, kde sa analyzuje finančný profil subjektu, pričom sa rozlišuje jednoduché a podvojné účtovníctvo;
- behaviorálny rating pokrýva správanie sa klienta vo vzťahu k jeho úverom a účtom;
- vypočítaný rating je integráciou medzi aplikačným a behaviorálnym ratingom;
- finálny rating predstavuje konečný rating po uplatnení zásad týkajúcich sa možnosti prepisovania alebo znaleckého posudku.

Model pre Projektové financovanie: model používaný pre účely riadenia pozostáva zo: štatistického modulu, poskytujúci ako výstupy LGD a PG, ktore sú mapované súbežne;

kvalitatívny modul, ktorého výsledkom je „slotting“ úsudok a koherenčná matica, ktorá plní úlohu integrácie.

Model pre nehnuteľnosti, ktorý nadväzuje na prístup založený na znaleckom posudku.

Dotazník obsahuje:

- kvantitatívnu časť, poskytujúcu ako výstup kvantitatívny rating;
- kvalitatívnu časť, ktorá prispieva k ďalšiemu odstupňovaniu ratingu, ktorý smeruje do integrovaného ratingu.¹

Divízia riadenia rizík ako kontrolná jednotka banky je zodpovedná za kontrolu nad úverovým rizikom vrátane:

- prípravy, stratégie, princípov, procesov a postupov na riadenie rizika,
- určenie limitov na koncentráciu angažovanosti voči protistranám,
- určenia štruktúry úverových limitov,
- posudzovania úverového rizika v súlade so stanovenými princípmi,
- monitorovania plnenia portfólia kvality
- poskytovanie pravidelných správ o úverovej kvalite bankových portfólií,
- poskytovanie pravidelných správ o úverovej kvalite bankových portfólií,
- vedenia a validácie skóringových a ratingových modelov – aplikačných aj behaviorálnych,
- údržby a spätné testovanie modelu tvorby opravných položiek.

VÚB banka podľa Projektu harmonizácia používa definície nesplácaných úverov, ktorý je iniciovaný materskou spoločnosťou Intesa Sanpaolo. Jeho cieľom je zjednotiť kategórie a definície nesplácaných úverov v rámci zahraničných dcérskych spoločností skupiny Intesa Sanpaolo. V marci 2015 sa uskutočnila ďalšia fáza projektu, v ktorej boli zavedené tri klasifikačné kategórie nesplácaných úverov (pravdepodobné nesplatenie úveru, po lehote splatnosti a sporné). Pri kategóriách sporné a pravdepodobné nesplatenie je definícia nesplácaných úverov odvodená od subjektívneho posúdenia a od počtu dní v delikvencii (DPD). V prípade kategórie po splatnosti sa posudzuje počet dní v delikvencii a

¹ https://www.vub.sk/files/sk/financne-ukazovatele/vyrocne-spravy/tabs/v_vub_2016_svk_88.pdf

materialita angažovanosti voči klientovi. ² Kategórie nesplácaných úverov sú podľa Projektu harmonizácie nasledovné:

- a) Sporné - Expozície voči klientom, ktorí sú v stave platobnej neschopnosti alebo v porovnateľnom stave bez ohľadu na výšku odhadovanej straty vypočítanú bankou.
- b) Pravdepodobné nesplatenie - Expozície voči klientom, pri ktorých je nepravdepodobné, že budú schopní splatiť svoje záväzky bez použitia opatrení. Napríklad v podobe vymáhania zabezpečení alebo záruk.
- c) Po splatnosti

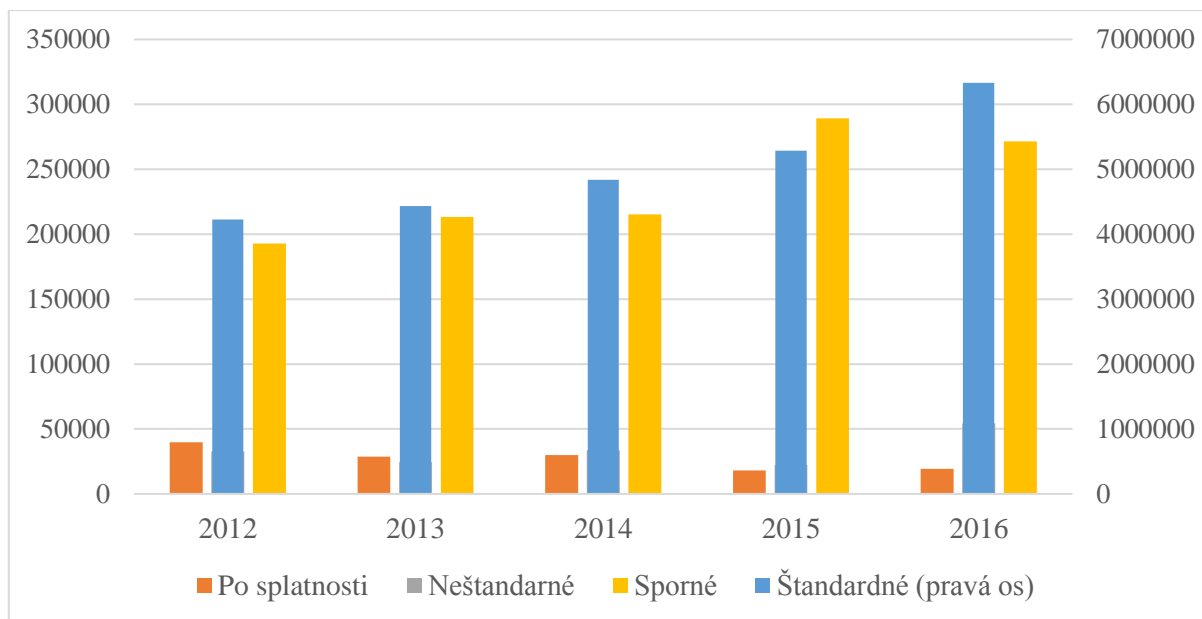
Expozície klasifikované inak ako sporné alebo pravdepodobné nesplatenie, ktoré majú v čase vykázania omeškanie aspoň 90 dní a podiel týchto pohľadávok je väčší ako 5 % na zostatku úverovej angažovanosti voči klientovi.

- d) Štandardné

Všetky expozície, ktoré nie sú klasifikované ako sporné, pravdepodobné nesplatenie a ani po splatnosti.

Graf 1: Kategórie retailových úverov (tis. EUR)

² VÚB. Výročná správa 2016 [online]. Dostupné na internete: <<https://www.vub.sk/sk/financne-ukazovatele/vyrocne-spravy/>>

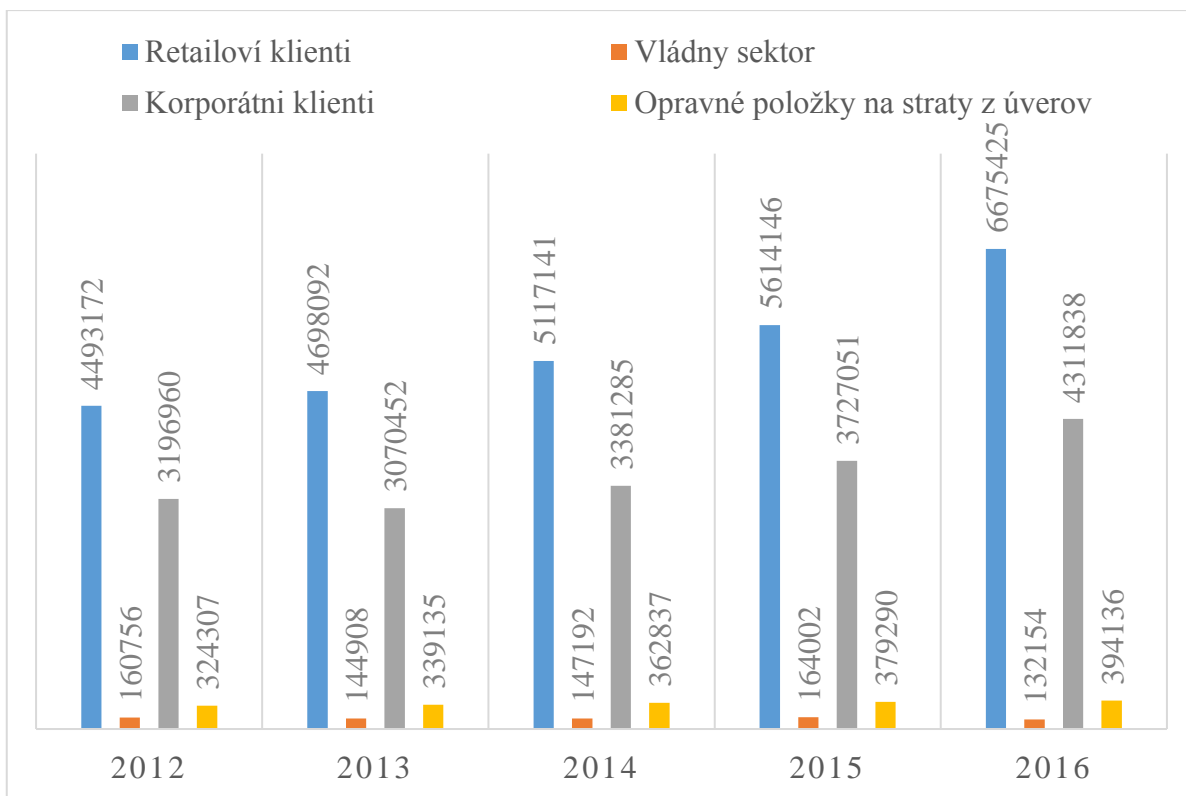
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ VÚB za roky 2012 až 2016. Dostupné na internete: <<https://www.vub.sk/sk/financne-ukazovatele/vyroczne-spravy/>>

Kategórie neštandardné úvery, úvery po splatnosti a sporné predstavujú nesplácané úvery. Kategória štandardné úvery reprezentuje neznehodnotenú úvery, ktoré počas sledovaného obdobia tvorili prevažnú väčšinu portfólia retailových úverov. Podiel štandardných úverov na celkovom objeme v roku 2012 tvoril 94,1% a v roku 2016 môžeme vidieť mierny nárast na 94,83% .

Skupina VÚB tvorí opravné položky na straty z dôvodu znehodnotenia, ktoré predstavujú odhad vzniknutých strát v úverovom portfóliu. Ak existuje dôkaz o znehodnotení pri individuálne významnom klientovi, napr. porušenie zmluvy, problémy so zabezpečením alebo so splátkami, skupina VÚB postúpi tohto klienta na oddelenie vymáhania pohľadávok alebo je spravovaný na tzv. Watchliste. Pri klientoch, pri ktorých hodnota pohľadávky presiahne prah významnosti, sa vykazuje znehodnotenie na individuálnej báze. Na znehodnotenie na portfóliovej báze používa skupina VÚB údaje z minulých období dokazujúce znehodnotenie vychádzajúce hlavne z platobnej disciplíny klientov na portfóliovej báze. VÚB využíva metodiku skupiny Intesa Sanpaolo na účely výpočtu opravných položiek na portfóliovej báze. V dokumentoch Credit Risk Charter sú stanovené pravidlá na určenie individuálne významných klientov a metodiky alebo v internom predpise Tvorba opravných položiek (Provisioning Policy).

Graf 2: Úvery poskytnuté klientom (tis. EUR)

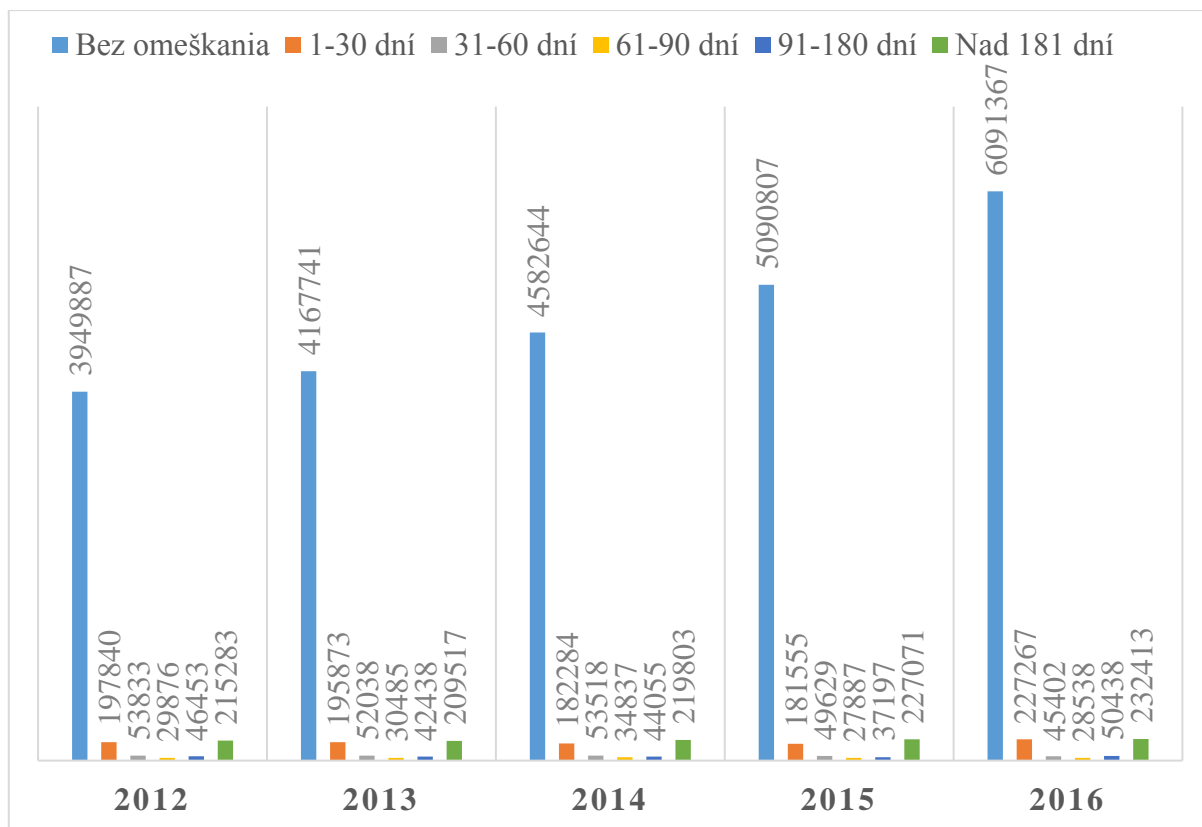
FOR FIN, Odborný dvojmesačník pre financie a investovanie, Bratislava,
Fin Star 2017, ISSN 1339-5416, Číslo 3, Máj - Jún 2017

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ VÚB za roky 2012 až 2016. Dostupné na internete: <<https://www.vub.sk/sk/financne-ukazovatele/vyročne-spravy/>>

V roku 2014 sa vo VÚB poskytnuté úvery zvýšili o 9% a v roku 2016 dokonca o 17%. V roku 2013 vzrástol objem retailových úverov o 5%.

Graf 3: Kvalita retailových úverov z hľadiska omeškania platieb (tis. EUR)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ VÚB za roky 2012 až 2016. Dostupné na internete: <<https://www.vub.sk/sk/financne-ukazovatele/vyročne-spravy/>>

Od roku 2012 do roku 2016 môžeme sledovať rastúci trend retailových úverov bez omeškania. V roku 2012 dosiahol podiel úverov s omeškaním 0 dní 88% na celkovom objeme poskytnutých úverov a v roku 2016 sa uvedený podiel zvýšil na 91%.